

---

# Przyczynek do czytelnictwa prasy socjalistycznej w 1920 roku

---

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 26/1, 135-136

---

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZYCZYNEK DO CZYTELNICTWA PRASY SOCJALISTYCZNEJ W 1920 ROKU

Opracowała Agata Cichocka (Warszawa)

Powodem opublikowania listu Podokręgowego Komitetu Polskiej Partii Socjalistycznej w Zawierciu (CA KC PZPR, sygn. 305/VI, t. 11 pt X k. 22 rks) do administracji „Robotnika”<sup>1</sup>, naczelnego organu PPS, jest chęć ukazania godnego uwagi emocjonalnego stosunku wielu członków PPS właśnie do tej gazety, mimo iż na terenie działania Podokręgu PPS w Zawierciu, który skupiał 660 członków<sup>2</sup>, czytane były cztery pisma socjalistyczne: „Robotnik”, „Naprzód”, „Prawo Ludu” i „Wiadomości Zagłębia”<sup>3</sup>. Ukształtowany przez tradycję pracy konspiracyjnej nimb otaczający przez wiele lat „Roba” (tak zdrobniale określano „Robotnika”) i ludzi w nim pracujących był na pewno pożyteczny dla osiągnięcia celów politycznych i organizacyjnych PPS.

List z Zawiercia napisany był na druku firmowym, z nadrukiem zastępującym pieczętkę nagłówkową oraz nazwę miejscowości i miejsce na datę. Ze względu na wysoki poziom kaligrafii rękopis jest bardzo czytelny, występują natomiast częste odmienności stylistyczne i gramatyczne w stosunku do obecnie obowiązujących reguł językowych. W edycji dokonano korekty interpunkcyjnej oraz ortograficznej.

\*

Podokręgowy Komitet  
Polskiej Partii Socjalistycznej  
w Zawierciu

Zawiercie, dn. 23 marca 1920 r.

Do  
Administracji „Robotnika”

Szanowni Towarzysze! Rachunek za „Robotnika”, który w zeszłym miesiącu nam nadesłaliście, nasz Podokręgowy Komitet w całości nie przyjął, ponieważ przez pierwsze trzy miesiące myśmy „Robotnika” nie otrzymywali, tylko był on dla

<sup>1</sup> „Robotnik” — pismo socjalistyczne, założone w 1894 jako nielegalny organ PPS w Królestwie Polskim. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. — dziennik wydawany w Warszawie jako naczelną organ PPS.

<sup>2</sup> CA KC PZPR, sygn. 305/VI t. 11 pt X k. 38, Sprawozdanie Podokręgowego Komitetu PPS w Zawierciu — Okręg Zagłębia Dąbrowskiego za 1920 rok, mps.

<sup>3</sup> Tamże.

Górnoślązaków, a gdy Górnoślązacy Zawiercie opuścili<sup>4</sup>, to jest na 1 grudnia 1919 roku, „Robotnik” nadal przychodził i myśmy go na siebie wzięli i od dnia pierwszego grudnia uregulujemy do dnia 15 lutego 1920 roku, a dalszy rachunek, spodziewam się, że wkrótce nadeszlecie, który przedstawię Podokręgowemu Komitetowi. Rachunek za czas od dnia pierwszego grudnia 1919 roku do dnia 15 lutego 1920 roku, to jest suma 1302 marki 40 fenigów, dziś wysłałem. Ciekawi jesteśmy bardzo, dlaczego od dnia 16 marca „Robotnika” nam przestaliście nadsyłać, a teraz tak ważne i ciekawe chwile są<sup>5</sup>, a wyście nas odcięli od świata, nie mamy nijakiej wiadomości znikąd, członkowie nasi bardzo na to źle spoglądają. Ażeby tak postąpić, to oni się nigdy nie spodziewali od administracji, i prosimy was o wyjaśnienie nam tego, ażebyśmy mogli naszym przedstawić tę sprawę, i prosimy nadal o 40 egzemplarzy „Robotnika” dziennie<sup>a</sup> i te dni, co nie otrzymaliśmy „Robotnika”, to jest od 17 marca — pierwszy dzień, którego nie otrzymaliśmy „Robotnika”, do dnia tego, co nam wyszlecie, z każdego dnia po 30 egzemplarzy, nadeszłycie nam i nadal potem po 40 egz[emplarzy] dziennie; prosimy was bardzo o to i rachunki będziemy wam regulować po każdym miesiącu, tylko musicie nadsyłać nam rachunek, bo ja to przekazywać muszę Podokręgowemu Komitetowi; dopokąd<sup>b</sup> nasz podokręgowy Kom[itet] nie widzi<sup>c</sup> rachunku, to i nie da mi wysłać pieniędzy. Proszę Was bardzo, nadsyłajcie nam „Robotnika”, bo jeśli tej prasy tu nie będzie, to tu kler i te pachołki burżuazyjne zapełnią Zawiercie całe tym świstkiem burżuazyjnym „Kurier Zagłębia”<sup>6</sup>, bo oni go tu pchają do rąk proletariatu prawie za darmo po 20 i 30 fen. za egzemplarz<sup>7</sup>, a kler robotnika namawia, ich pisemko dobre i tanie, a na socjalistów wymyśla — a tu proletariat bardzo nisko<sup>d</sup> stoi umysłowo, a bezrobocie mu umysł odbiera, bo on tam idzie, gdzie mu dużo obiecują, i prosimy was, nie zapominajcie o Zawierciu. Ja tu siedzę bezinteresownie, bez nijakiego wynagrodzenia, a nawet swój grosz zapracowany ciężko (bo i pracę w fabryce mam ciężką) daję na organizację i we dnie i prawie w każdą noc pracuję, ażeby nie dać się wziąć enzeterowi<sup>8</sup> i pachołkom burżuazji, a towarzysze chyba nie zrobią tego, ażeby nam nie posłali „Robotnika” i jeszcze cięższy cios nam tym zadali.

Z Socjalistycznym Pozdrowieniem  
Sekretarz: Kowalczyk<sup>9</sup>

<sup>4</sup> Nastąpiło to w wyniku zmiany struktury organizacyjnej PPS i terytorialnego zasięgu okręgów i podokręgów.

<sup>5</sup> Należy przypuszczać, iż autor listu miał na myśli trwającą wojnę między Polską i Rosją Radziecką oraz powszechny strajk w górnictwie.

<sup>6</sup> A. Paczkowski, *Prasa polska w latach 1918—1939*, Warszawa 1980, s. 49. „Kurier Zagłębia” był prawnicowym pismem politycznym o charakterze ogólnoinformacyjnym; ukazywał się do 1922 r.

<sup>7</sup> Od 1 III 1920 r. wydawnictwo podniosło cenę 1 egz. „Roba” do 1 marki i wprowadziło nowe warunki prenumeraty. Stąd wniosek, że cena „Kuriera Zagłębia” była rzeczywiście relatywnie niższa. „Robotnik”, nr 60 z 1 III 1920, s. 1.

<sup>8</sup> J. Walczak (*Robotnicze drogi Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego <do roku 1939>*), Katowice 1985, s. 64—97) ukazuje wzajemne stosunki między Polską Partią Socjalistyczną a Narodowym Związkiem Robotniczym.

<sup>9</sup> Imię sekretarza PPS w Zawierciu, Kowalczyka, nie ustalone.

<sup>a</sup> W oryginale „dziennie” jest dopisane nad tekstem.

<sup>b</sup> W oryginale: „dopokąd”.

<sup>c</sup> W oryginale znajduje się przekreślony wyraz „zobaczy”.

<sup>d</sup> W oryginale: „nizko”.